FORTUNA HUJUS ANNI

SPES HOSTIUM FEFELLIT, NOSTRAS SUPERAVIT.

ORATIO

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Habita in Regio
LUDOVICI MAGNI Collegio
Societatis JESU.

A P. GABRIELE FRANCISCO LE JAY
ex eadem Societate.

Die VI. Idus Decemb. ann. M. DCC. III.

PARISIIS,
Apud Viduam SIMONIS BENARD,
viâ San-Jacobæâ, è regione Collegii
LUDOVICI MAGNI.

M. DCC. III.

CUM PERMISSU.

EXCELLENTISSIMO

ECCLESIÆ PRINCIPI

LAURENTIO

FIESCHI,

AVENIONENSIUM ARCHIEPISCOPO.

APUD

REGEM CHRISTIANISSIMUM

SEDIS APOSTOLICÆ

NUNCIO

EXTRAORDINARIO.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUEL

ACCUSATUS *à Te ſuperiore anno Collega meus eſt, dum Oratoris officio pro ſolenni more fungeretur,* EXCELLEN-

TISSIME ECCLESIÆ PRINCEPS, *quòd gratulatus tibi palam fuiſſet: quòd impenſo ſui ipſius totiuſque noſtræ Societatis ſtudio ſatisfeciſſet: quod publicæ expectationi, omnium votis reſpondiſſet: quòd ea prædicaſſet de Te, quæ ſuſpexit jam pridem Italia, quibus univerſa Gallia, ex quo te fruitur, tam ex animo, tam lubenter applauſit.*

Neque hoc ſatis: perorandam habuit apud Te cauſam, quaſi vim feciſſet modeſtiæ tuæ; & quem nemo ſenſit hactenus niſi amicum & patronum, ipſe judicem & penè objurgatorem expertus eſt.

Ego quid facerem, EXCELLENTISSIME ECCLESIÆ PRIN-

CEPS, *eandem obiturus hoc anno provinciam, & res à Gallis præclarè feliciterque geſtas dicturus in ampliſſimo conſeſſu, quem, pro ſingulari humanitate & eximio, quo flagras, Gallicarum partium ſtudio, cohoneſtare præſentia tua volueras? An nolenti atque invito venirem laudator importunus, & quam tam apertè jam reſpuiſſes rerum tuarum commendationem, eandem rurſum pertractare aggrederer? An retexerem quæ dicta ſunt non tam magnificè quàm verè, hoc eſſe* FLISCORUM *gentis decus; ut reliquas Italiæ familias antiquitate ac ſplendore antecellat? An repeterem numerari tibi ex Majoribus plurimos, qui ſacrum Cardinalium Col-*

legium non minùs virtutibus, quàm purpura decorarunt; quos inter extitere duo, qui ad ſummi Pontificatûs apicem evecti ſunt?

An verò, quod etiam iniquiore ferres animo, attingerem virtutes Tui ipſius proprias, ſincerum puræ atque illibatæ Religionis ardorem, expertem fuco & oſtentatione vana pietatem, plenam ſagacitate prudentiam, conditam lepore ac comitate gravitatem? An gratularer, quod Pontifici Maximo carus es & acceptus inter paucos, propter miram quam habes cum ſanctiſſimis ipſius moribus convenientiam? quod apud LUDOVICUM MAGNUM *veræ virtutis peritum æſtimatorem ſummo in pretio verſaris? quod*

Gallorum omnium, ac præſertim hujus Urbis benevolentiam tibi devinxiſti?

An, inquam, iſtæc ego retractarem, tantò minùs apud te excuſandus, quantò diligentiùs cavere mihi alieno periculo debuiſſem? Conſultior fui, EXCELLENTISSIME ECCLESIÆ PRINCEPS, *etſi timidior fortè, quàm par erat: ſilui de te penitus: ne vocula quidem excidit, quæ creare tibi moleſtiam poſſet. Equidem fefelli omnium expectationem: ſuſtinui multorum querelas, qui ſilentium meum arguerent; dolerentque ſic Te illaudatum à nobis diſceſſiſſe. At nihil piget improbari à ceteris rationem agendi meam; ſi modò mea Tibi*

voluntas & ſincerum imprimis ob-ſequium placuiſſe videbuntur.

EXCELLENTIÆ TUÆ

Deditiſſimus GABRIEL
FRANCISCUS LE JAY,
è Societate JESU.

FORTUNA HUJUS ANNI
SPES HOSTIUM FEFELLIT, NOSTRAS SUPERAVIT.

CÆCITATIS eſſe dicam, an furoris, quòd hoſtes Gallici nominis non ſterili tantùm & infructuoſo, ſed e[illegible] luctuo-

ſo penitus atque exitiali bello tandiu delectentur? EXCELLENTISSIME SEDIS APOSTOLICÆ NUNCIE EXTRAORDINARIE, ILLUSTRISSIMI ECCLESIÆ PRINCIPES, PRÆSIDES ILLUSTRISSIMI, AMPLISSIMI SENATORES, VIRI OMNIUM ORDINUM ORNATISSIMI. Nam ſi tot ab hinc annos, ex quo certatum eſt utrinque tam acriter, nondum vident, quàm fruſtra, quanto ſuo detrimento Galliam oppugnaverint; vix ac ne vix quidem poſſunt haberi non cæci. Sin repetitis eruditi jam [illegible] cladibus fatalia

movere bella etiamnum obſtinant, quos furioſos, ſi non illi ſunt, appellemus?

Agite enim, AUDITORES; vel dum una Gallia totam Europam ſuſtineret armatam, quem fructum armorum ſuorum hoſtes habuere? Viderunt illi quidem avulſam ſibi, nobis devinctam fuiſſe arctiſſima ſanguinis communione Gentem illam, quæ ab omni pene Regni utriuſque exordio, æmulatione laudis cum Gallia certaverat; quæ ſola lætam noſtrarum rerum ſeriem nonnunquam interpellarat; quam ipſi adverſantem &

inimicam nihilominus ſuſpexeramus ſemper; atque ut facilis eſt ab admiratione gradus ad amorem, etiam amaveramus. Senſerunt illos in noſtras partes ire, quorum in fide atque animo conquieſcere inprimis videbantur. Doluerunt, ceſſante commercio, perire ſibi res ſuas, & exhauſtam belli diuturnitate copiam moleſtiſſimæ egeſtati deceſſiſſe.

Quid dicam expugnatas urbes, victos deletoſque exercitus, perpetuam domi foriſque ſollicitudinem? Hicine ſunt belli fructus, quos Hoſtes ambiebant? Hæc

merces, hoc præmium fuit, cujus gratiâ, Europæ quietem ac tranquillitatem tandiu perturbarent?

Sed quid ego retracto tam vetera, tam vobis nota, tam diligenter à nobis ipſis ex hoc loco non ſemel decantata? Hæreamus, AUDITORES, intra breves hujus Anni terminos: vel ex hac expeditione proxima conjicere liceat, quàm temere, quàm fruſtra pergant Galliam laceſſere, quos rerum noſtrarum gloria & felicitas incendunt.

Namque hic Annus, qui Hoſtibus tam ſterilis & in-

fortunatus, nobis tam ferax & fortunatus effluxit, quàm opportunum viſum eſt ipſis rei bene gerendæ tempus! Nobis quàm parum aptum ad promovenda noſtra conſilia videbatur!

Sic enim ſtatuo, hanc fuiſſe omnino hujuſce preſentis anni fortunam, ut ſpes Hoſtium & noſtras utrinque fefellerit. Sperabant Hoſtes multa & magna; neque non erat, quòd ad lætiora aſpirarent: ſpe & expectatione exciderunt ſuâ; Pars erit Orationis prima. Sperabamus pauca; neque revera erat, quòd plura polliceri nobis debe-

remus; ſpem omnem & expectationem noſtram longè vicimus; Pars erit Orationis altera.

Hoc igitur Anno, viciſſim eluſi quodammodo ſumus, Hoſtes & ipſi nos Galli: verùm eo diſcrimine, ut errorem illi ſuum jure dum lugent, noſtrum ipſi nobis errorem meritò gratulemur. Quæ duo cùm deſperem tam egregiè tractari à me dicendo poſſe, quàm res poſtulet; utinam & ipſe feliciter erraſſe judicio veſtro videri poſſim!

I. PARS Seneſcit brevi ægro in corde nocendi cupiditas, niſi ſpe emolumenti aliqua ſuſtentetur. Hinc quoſcumque Gallicæ genti ab omni pene ævo ſuſcitavit hoſtes tacita quædam fortitudinis, gloriæ, felicitatis æmulatio; ii, ſin minùs certâ, ſaltem avidâ ſemper expectatione pleni ad oppugnandam Galliam acceſſerunt.

Verùm dicamus, quod res eſt, AUDITORES. Hunc Annum fortunatiſſimæ cujuſque ſortis artificem ſibi ſpondebat Hoſtis; &,ſeu meditata ſolito prudentiùs conſilia, feliciùs etiam inchoata dice-

rentur; ſeu res ipſæ ac tempora cœptis reſponderent, finiendas demum eſſe hoc anno veteres querelas, Gallorum exitio, palam jactitabat.

At Anglos imprimis Batavoſque incendebat ampla multarum palmarum ſeges, quas in Belgio præciperent. Cogitate enimverò, AUDITORES, quo apparatu, quibus viribus partem hanc Europæ longè deſideratiſſimam impeterent. Erumpebat illuc Batavici exercitûs vis omnis ac robur: accelerabant ex variis Germaniæ partibus coëmpta magnis impenſis hominum vi-

ginti quinque millia; decem millia mittebant Angli: ac licèt duris admodum conditionibus iſtud præſidii genus impertirentur, qui Gallicum pariter & Hiſpanicum commercium Batavis interdicerent; tamen, quis crederet? Gens tam avida lucri damnum ejuſmodi ferebat æquiùs; tanto fœnore ſperabat illud non ita multò pòſt eſſe reſarciendum!

Jam ne deeſſet ipſis Ducibus perficiendi viriliter operis incitamentum; qui Batavicis copiis præerat MARLOBOROCHUS, tanquam res conjurati Fœderis ſuperiore an-

no feliciter promoviſſet, gratulatoriam totius Britanniæ nomine legationem acceperat; & Ducali inſuper honore auctus, novam dignitatem novis triumphis decorandam eſſe ſentiebat.

Hinc ille, cùm Optimatum in concilio de incœptando bello ageretur; &, qua primus fieret armorum impetus, deliberatum eſſet; nihil minùs, quàm Bonnam, Namurcum, Antuerpiam, Oſtendam & alias arces tam conſpicui nominis expugnandas deſtinare. Sapienter enimverò, AUDITORES; nam occupata ſemel Bonna

liberam noſtris hoſtibus inferioris Rheni navigationem efficiebat: ſubactum Namurcum aperiebat aditum in Brabantiam; & qui Antuerpiam pariter & Oſtendam expugnaſſet, totum, quà latè patet, Belgium habebat in poteſtate.

Quare ſic acclamatum eſt ab univerſo conſeſſu conſultiſſimo Imperatori; ut jam Provincias partirentur inter ſe, & referenda brevì ſpolia dividerent. Et quoniam querebatur Anglus bellum infructuoſum; & impenſarum, quas fecerat hactenus, dolebat nullam accepiſſe merce-

dem; querelas ut compeſce-
rent, Oſtendam ipſi cede-
bant omnes: liberaliter qui-
dem, at propere nimis, ne
quid pejus dicam; qui Leo-
nis pellem pollicerentur, an-
tequam Leonem ipſum ex-
poliaſſent.

Interim, dum in Belgio
tam bellè cuncta procede-
rent, deteriorem nihilo ex-
pectationem inimico Fœderi
Germania ſuſcitabat. Et qui-
dem aliquas facturus moras
ferebatur cum ſuis legioni-
bus invictiſſimus Princeps
Bavarus: cujus in fide ſin-
cera arctiſſimaque propin-
quitate non minùs, quàm

in ejuſdem virtute ac robo-
re Gallia confidebat. Verùm
tam multis è partibus jam
jam impetendus jactabatur,
ut, vel ſi alter Hercules exi-
ſteret, non certè contra duos,
ne dum contra tres exercitus
tueri ſe poſſe ſperaretur.

Nam quot & quantas in
unam Bavariam copias, &
quibus inſtructas Imperato-
ribus Hoſtes adornabant?
An Stirumium dicam, qui
cum decem lectiſſimis homi-
num millibus ſuperiorem Pa-
latinatûs in oram irrueret?
An Sclichium loquar; qui
caſtra metatus ad Paſſavium,
duo & viginti millia in ip-

ſum Bavariæ ſinum introduceret? An BADENSEM Principem appellabo? Qualis vir, & quantus, AUDITORES! quàm vel hoc uno nomine metuendus; quòd in Europa tota nullus olim ſit inventus hoſtis dignior, qui triumphanti DELPHINO opponeretur! An BADENSEM, inquam, appellabo; qui Franconiæ totius ac Sueviæ & opportuno Batavicarum cohortium ſubſidio fretus, facta per Ehrenbergum impreſſione, Bavariam occuparet? Sic revulſo penitus, qui reſtabat unus, obice, pacata tranquillaque Germania ſe-

curiùs ac fortiùs communem in rem incumbebat.

Sed de Italia ipſa quid ſentiemus, AUDITORES? aut hoſtes ipſi potiùs quid ſentiebant; qui permiſiſſe illam VINDOCINENSIS Ducis virtuti atque induſtriæ videbantur; intra tam breves paludum anguſtias arctati; nihil ut præter commodam ſalubremque fugam meditari ipſos crediſſes? Veniſſet in mentem cuipiam ſuſpicari, in hoc rerum flexu Italiam eſſe, quæ ſpes inimici Fœderis dulciſſimas paſceret? Quanquam ne blandientem invideamus Hoſtibus optatiſſimæ ſortis expe-

expectationem; quam ſi minùs ratam robur atque animus facerent, dolus certè multiplex & malignæ fraudis genus omne feciſſe potuiſſet.
Nam quò pertinuit promiſſam nobis jam diu ſollicitaſſe tot artibus Luſitaniæ fidem? ambitioſas obtuliſſe nuptias, quæ perſtringerent oculos, & Coronam, quam ſpe jam præſumerent, dotale munus polliceri? Quid illa Claſſis tanto ambitu ſumptuque comparata in Tyrrheno mari præſtolabatur, niſi novum Regem, quem, ſi modò conſilia eventus ſecundaſſet, toti poſtmodum Italiæ oſtentaret?

Jam & Venetias ipſas, quia medias partes ſequebantur, neque ſe nobis potiùs quàm ipſis devoverant, putabant in commune fœdus facilè inclinandas; poſtquam reliquos Italiæ populos ſuis rebus addixiſſent. Sic & infringi poſſe arbitrabantur, quam rurſus legitimo Principi fidem tam ſponte Neapolis obligaſſet: quòd illam fortè non alienam penitus à novitate aliàs perſenſerant.

Sed quid hîc ego ſpes Hoſtium leves atque incertas operoſiùs perſequor, dum fortius multo, tantoque certius præſidium rima-

rentur, quanto periculoſum minùs ac minùs metuendum nobis credebamus? Dum ſuis partibus eum conciliarent Principem, cujus in fide, benevolentia atque affinitate Gallia tantum ponebat. Dum eum nobis ſuſcitarent hoſtem, qui ſe defenſorem & acerrimum rerum noſtrarum vindicem nuper exhibuerat?

Quanquam quid ago? quò feror? quas me in ambages conjicio? Ignoſcite, AUDITORES; hæc ſi relinquere intacta malim, quàm dicendo aſperare. Utinam enimvero aut alienus hoſtis, aut ve-

rendus minùs, aut minùs amandus objiceretur! Sed præcludit vel querelis locum auguſti carique capitis veneratio; neque eum inſectari patitur, quem eripi nobis, & à noſtris abſtrahi avellique partibus & dolemus, ut par eſt; & reſipiſcentem ultrò amanterque reciperemus.

Nam quò non promovebant Hoſtes ſpes ſuas, hunc ſibi Virum dum devincirent? Noverant nimirum quanti ſtetiſſet nuper fatale bellum quod à nobis in his regionibus geſtum erat: quàm multis ſumptibus ac funeribus

mancipata fuiſſet imperio Galliæ hæc Italiæ pars, quæ ſubjicienda denuo incumberet! Jam nec intactæ fore ſperabantur illæ Imperii noſtri Provinciæ; ubi ſpirantes adhuc vel ſeneſcentis Hæreſis reliquiæ opem patrociniumque pollicerentur. Sic ubique amplam copioſamque nacti palmarum trophæorumque ſegetem jam exultabant Hoſtes; neque convitiis ipſis, quæ paſſim in libellis ſpargerent, quod erat minùs ferendum, abſtinebant.

Superbè illi quidem, Auditores, jactantiùs multò,

quàm par erat; inſolenter etiam, ſi vultis: verùm an tam temere illi, quàm ambitiosè; tam falsò, quàm imprudenter gloriabantur. Conjicite ex iis quæ diximus, & rem totam per voſmet ipſi æſtimate.

Nunc verò, quò tandem erumpent ſpes tam lætæ, tam magnificæ? Quibus hunc Annum victoriis ac triumphis Hoſtes conſignabunt? Revolvamus ſtrictim atque obiter, & veloci percurramus oculo loca ſingula, quæ trophæi materiem ſuffectura dicebantur. Actum erat de te, Antuerpia! Conclamatum

Namurci ſatum: obtingebas Anglis Oſtenda; perque tot revulſa clauſtra, tot perfra-ctos aditus, infelix Belgium, pinguis Hoſti famelico præda veniebas! Metus omnis abſit, AUDITORES: parcitum eſt adhuc infortunatæ Provinciæ, neque vel unum de tot propugnaculis aut oppugnatum durius eſt, aut leviter etiam pertentatum

Dicamus, quod verum eſt, Erant illi clamores Montium parturientium. Novum aliquod inſolitumque portenti genus hoc anno ſpondebatur: magna ubique populorum expectatio, timor

etiam fortè non levis quorumdam hominum, quos aut inceſſerat aliqua noſtræ ſortis commiſeratio; aut rerum in tanto tumultu perturbatio commovebat. O invidendam inimici Fœderis conditionem; niſi ſpes tam lætas ridiculus partus excepiſſet! Indulgeamus aliquid juſto Hoſtium dolori, Auditores; ut ne commemoremus illa, quæ trophæorum in parte, neque computanda ducebant ipſi; neque nos, ſi carere contigiſſet, detrimentorum loco numeranda cenſebamus.

Hîc verò juvat paulò curioſiùs

rioſiùs perſcrutari, quo tandem contigerit fato, ut Hoſtes Gallici nominis, qui tam feracem in Belgio rerum proſperarum paratam ſibi meſſem prædicabant, ſpe tam læta penitus exciderint? Cur nihil eorum videantur aggreſſi, quæ facturos ſe palam confidenterque minabantur?

An rem plenam periculo duxerunt eſſe, certamen inire cum Gallis, quos rumpi frangique neſcios tam ſæpè didiciſſent? At ſuperiores multò copiarum multitudine poterant eos obruere numero, quos animi robore

vincere deſperarent. An fortè conquerentur rem habendam ſibi fuiſſe cum juniore quidem, ſed invicto Principe, cujus ne aſpectum quidem ferre ſuperiore anno potuiſſent? At invictus BURGUNDIÆ Dux graves exoſus moras, quas illi detrectando pugnam nuper in Belgio nexuerant, opportunam magis victoriæ ſegetem in Germania quæſierat. An quòd ſenſerint in VILLAREGIO, quam ipſi fruſtra laceſſivimus in BADENSI Principe meticuloſam in declinando certamine cautionem? At VILLAREGIUS non

modò paratus ſemper fuit, qui laceſſentem hoſtem exciperet; ſed progreſſus obviam Trajectum uſque, latentem intra propugnacula & prodire in apertum recuſantem provocavit.

Sed quid diſſimulem, AUDITORES? Sentio, quid convolantis ad occupandum Belgium ſociati Fœderis impetus retardarit. Nimirùm urgebant res Germanicæ, quæ graviſſimam in Duce BAVARO moram experirentur. Hic ſtatim amovendus obex, dum ſolus & ſibi relictus uni tantus vir, nullum à nobis ſubſidium propter

inſuperabilem locorum intercapedinem ac difficultatem expectabat.

Meminiſtis, Auditores, quàm varius, quàm multiplex, quàm formidabilis Hoſtium apparatus adversùs Alciden unum concurrerit. Sociati Batavis Auſtriaci, Suevis Saxones, Palatini Franconibus, ſelectæ totius Imperii florenteſque copiæ, quas peritiſſimi, uti jactabantur, & erant revera, Imperatores ducerent in aciem, quantam properandæ mox victoriæ fiduciam afferebant!

Verùm quàm diſparem ab ea, quam erant acturi, per-

ſonam Hoſtes ſuſtinent! Hîc coacti Neoburgum cedere Victoris implorant fidem. Illic non expectandum rati qui vinceret, munitiſſimas arces & rerum omnium copiâ refertas deſerunt. Hinc obſidione ſolvunt Rottembergam; inde Ratiſbonam reſerant ac recludunt. Jam perit ipſis Tirolis, & provincia tota, reluctante nemine, BAVARO Principi ſubjicitur. Quid plura? Cæditur STIRUMIUS; BADENSIS agitur in fugam; SCLICHIUS medio in ludo occupatus circumveniri ſuum exercitum, & victoris arbitrio capi truci-

darique permittit. Tot inter clades ac ſtrages, quod demum aut victoriæ aut lucri genus Hoſtes reportant? Quibus in locis exſtat aliquod veſtigium illius gloriæ quam ſibi vindicabant? Ubi tandem ſua ipſos ſpes ac fiducia non fefellit?

Jam verò rurſus ſi quis roget, quo factum ſit caſu, ut in Germania deteriorem opinione ſua fortunam habuerint: non eſt tam in promptu dicere, quàm fortè videri poſſit. Nam ſi quis dicat, Hoſtes ſibi promiſiſſe plura, quàm valerent perficere; ſanè, vel ipſi

diffiteri non potuimus, Auditores; quàm illi haberent multa ad ſuſcitandas ſpes quaſque lætiſſimas comparata. Sin rei bene gerendæ locum ipſis defuiſſe cauſabimur; objicietur nobis continuò ventum fuiſſe ad manus ſæpiſſimè, & in omnibus penè Germaniæ regionibus acriter fuiſſe decertatum. Num Hoſtium prudentiam & fortitudinem requiras? Neque vel ipſi victores geminam hanc laudem victis invidebunt. Non deerunt fortè qui querantur integrum non fuiſſe noſtris Hoſtibus, mancipatam jam-

diu vexillis Gallicis victoriam ulla ratione demereri: ſed vetus hæc querela eſt, quæ vel ipsâ diuturnitate obſolevit. Quid ergo dicemus eſſe? Rerum tam inſolentium cauſas unde eruemus? Controverſiam hanc politicis, hominibus plerumque otioſis, dirimendam relinquamus; nos in Italiam pergamus, AUDITORES: ſi fortè in iis ſaltem locis faventem expectationi ſuæ fortunam hoſtes habuerint.

Quanquam neque illic ſe mihi objicit quidquam, quod ſibi poſſint admodum gratulari. Equidem video nullis

parcitum fuiſſe artibus, ſpes ut promoverent ſuas. Fuit ſuus promiſſis, ſumptibus, illecebris locus: dolis, fraudibus, inſidiis, armis etiam certatum viriliter. At quo exitu; niſi ut, quo erant priùs, eodem in ſtatu verſarentur res inimici Fœderis, aut deteriorem etiam ſortem conſequerentur?

Pluribus impenſis atque opibus inſtructa, adornata Claſſis fuerat, quæ ſubſidium ingens veheret in Italiam: illa morata diu in mari Mediterraneo, eò demum unde ſolverat, re penitus infecta, reverſa eſt. Sollici-

tata magno ambitu, redempta ingenti pecuniæ vi, potentioribus fulgentis Coronæ illecebris devincta Luſitaniæ ſocietas: at quid nocitura ſit Luſitania nobis ſi adverſetur, non videmus. Moliebantur Hoſtes Neapoli metuendam omnino rebus noſtris & exitioſam conjurationem; retectæ fraudes metum ac ſollicitudinem ſuſtulerunt. Putabant etſi minimè juſta de causâ inclinandam partes in ſuas pravo Luſitanorum exemplo Venetam Rempublicam: at illa juratâ manſit in fide, nec ipſam ſui in nos ſtudii pœnite-

re ſenſimus. Mittebatur in Pedemontium fortiſſimus totius Germaniæ Equitatus, hic interceptus à noſtris, captus, cæſus & vix ad quingentos Equites redactus. Conflabatur nobis ab eo tempeſtas, quem minimè omnium voluiſſemus, & quem hodie dolemus hoſtem experiri; at ille qui timeri potuit occultus, jam apertus hoſtis deſiit metuendus videri. Denique erectum inane Regis ſimulacrum eſt, quod perſtringeret oculos, & populorum obſequia devinciret; ſed quis præter unos Batavos ſtudioſos ſemper ini-

quæ dominationis fautores inventus eſt, qui non dico jurandam novæ majeſtati fidem, ſed vel Regium deferendum eſſe cultum arbitraretur?

Quæ ſpes ergo jam reſtare poſſit noſtris hoſtibus, poſtquam ab omni parte eluſam doluerunt quam habuerant expectationem? Nam ſi in eâ rerum ac temporum opportunitate quâ majorem nuſquam aliàs nacti ſunt; quæ nobis ipſis tanta viſa eſt, ut ſollicitudinem aliquam parere potuerit. In hac, inquam, opportunitate ſi proceſſere tam parum, ſi

pejorem omnibus in locis ſortem experti ſunt, jam mutatis omnino rebus ac temporibus quid futurum deinceps exiſtimandum eſt, niſi funeſtum belli amorem, aut iniqua potiùs odia quibus armorum furor incenditur, quamprimum depoſuerint? Sed me vocat pars Orationis altera. Demonſtravimus fortunam hujus anni fuiſſe, ut ſpes Hoſtium fefellerit: nunc quàm bellè noſtras vicerit eadem, videamus.

Parum conſultus ego fortaſſe, aut certè Gentis noſtræ non ſatis æquus æſtima- II. PARS

tor haberi poſſim, Auditores, qui Gallis omni fide, omni expectatione majora præſtare ſolitis, ipſam ſperandi hoc anno multa ac præclara facultatem eripuerim. Tamen hic animus, hic ardor cum ipſa gente Gallica quodammodo natus, quem aſpirantem ſemper ad ea quæ magna ſunt, nulli retinent obices, nullæ difficultates remorantur, non eſt imprudens aut temerarius; neque illa vindicat tanquam ſua, quæ conditionem, ut poſſint comparari, non habent.

Atqui is erat noſtrarum rerum hoc anno ſtatus, ut ſi

ad propulſandos hoſtiles impetus fiducia certa non deeſſet, nihil ultrà pene expectandum, aut ſperanda nobis eſſe pauca fateremur. Neque verò viſus hic eſſe ſermo meticuloſorum hominum, qui ſuis rationibus omnia metiri ſolent, parcique ſuorum laudatores, quicquid ab hoſte profectum ſit, magnificè prædicant & extollunt. Ita loquebantur fere omnes, qui acutiùs in rebus vident; neque vel ipſi, quibus aut ambitio ad expetendum quod arduum eſt, aut animus ad exequendum viriliter quæ voluerint, nun-

quam defuit, aliter ſentiebant.

Agite enimvero: Belgium inſpiciamus primum, &, quem nobis polliceretur armorum exitum, operoſiùs perſcrutemur. Meminiſtis, AUDITORES, quod alterâ Orationis parte expoſuimus, collocatas in Belgio fuiſſe ſpes inimici Fœderis lætiſſimas. Convolarant illuc tanquam certam ad prædam Britanniæ totius atque Bataviæ vires, & pars Germanici roboris non ultima; eamque conflaverant copiarum multitudinem, quæ noſtrarum numerum triginta hominum

minum millibus ſuperabat.

In iis rerum difficultatibus, quibus mederi non erat integrum, quia varias in partes bellorum neceſſitate diſtrahebamur: rogo vos, AUDITORES; erat-ne conſentaneum id ſibi polliceri, nihil in toto Belgio, quod noſtrum aut Sociorum eſſet, non intactum fore? Huccine licebat ſpes promovere noſtras; ut longè inferior militum numerus ſuperiori nunquam cederet? Quis perſuaſiſſet ſibi futuram hanc ſemper caſtrorum noſtrorum opportunitatem, ut oppugnari ab hoſte ſine detrimento non poſſent?

præripiendas à nobis ubique ſtationes illas, quæ paucitati faverent, nocerent multitudini? ita diſpenſandam quocumque, ubi res poſtularet, totius vim exercitûs; ut ſi pugnandi cum hoſtibus occaſio ſe offerret, id impunè & citra periculum poſſemus pertentare. An ſperandi locus erat, quamcumque in partem adverſarii moverent arma, cuicumque urbi minitarentur, præſto nos adfore, qui clauderemus aditum, viamque obſidionis omnem interciderenus? Sic itum iri obviam Hoſtium molitionibus, ſic prævertendas inſi-

dias, medendum incommodis, difficultatibus eſſe occurrendum; quaſi ipſorum intereſſe conſiliis, adeſſe conſultationibus, in ipſa mente, quid ſentirent aut meditarentur, oculis uſurpare licuiſſet? Denique fuiſſet aliquis inter nos tam plenus opinione Gallici nominis, tam confiſus militum robori, ſolertiæ ducum tam ſecurus; qui id genus operis tam varium, tam difficile, tam periculoſum, non identidem, ſed in dies pene ſingulos, non per exiguum aut breve tempus, ſed per totam æſtatem tractari à nobis poſſe crediſſet?

Hoc ipſum tamen, quod fidem Hoſtium vincere, quod noſtram ipſorum expectatio-nem ſuperare videbatur, in Belgio fecimus, AUDITORES; non tam militum vi ac robore quàm ſingulari ſapientiſſimi Regis providentiâ; qui ſicut Sol in centro mundi poſitus, ut quibuſdam placet, diffundit partes in omnes lucis ſuæ radios, & circumfuſa latè corpora colluſtrat; ita mediis Regni ſui de penetralibus ſic diſpenſat in Legatos ſuos atque vicarios ſagacitatis ſuæ lumina, ut eoſdem altiſſimæ mentis participes efficiat.

Quos inter cui potiùs quàm VILLAREGIO gratulabimur, cujus in exequendis præveniendiſque nonnunquam mandatis regiis provida ſedulitas, tam inſignem hoc anno Gallicis rebus gloriam, tam expetitam utilitatem attulit? Felix unus omnium maximè, cui vel à teneris contemplari propiùs auguſtæ mentis ſublimitatem, pervidere regalis animi ſenſus altiſſimos, & tam perfectam ex omni parte imaginem, quantùm fas erat, licuit exprimere! Felicior, qui parentem nactus in moderatore tanti Principis, ex eodem tra-

xit ſolo illa virtutum ſemina, quæ tam felices in ramos propagata, amandum ſuis, metuendum Hoſtibus, verendum univerſo orbi LUDOVICUM exhibent! Feliciſſimus, quem magna indoles, mira cum regiis moribus convenientia, plenum tenerrimo ſtudio obſequium, ſpectatus domi foriſque ſuaviſſimus virtutum concentus, æquiſſimo rerum æſtimatori LUDOVICO, dulcem Aulicum, Miniſtrum fidelem, carum inter paucos atque amicum reddiderunt!

Quanquam hanccine Gallis unam in Belgio gloriam

tribuemus, ut conjuratis tot Hoſtibus ſoli viriliter reſtiterint? Scilicet nullo ponendum in loco videbitur, quòd ſpectantibus ipſis ac ceſſantibus erepta Tongrorum civitas? quòd cæſi, fugati, captique non ſemel ipſorum manipuli? quòd impetiti fruſtrà, & ad pugnam impunè provocati ad Trajectum? quòd acie fuſi ad Ecrinium & ingenti affecti clade, dum collectis magno apparatu copiis, Antuerpiam ipſi properarent; & partem Belgii longè maximam quaſi jam ſuam ſibi gratularentur?

Quo loco laudetur impri-

mis Bufflerus, cujus incredibili celeritate ac diligentiâ ſic occupatus Hoſtis fuit ex improviſo, ut imparatus laceſſeretur: cujus virtute ac robore ita ſuffectum eſt, quod deerat multitudini, ut inſtructum magno copiarum numero Obdamum ipſe cum paucis funderet ac ſuperaret. Neque hinc etiam ad ſingularem Villaregii prudentiam commendatio levis accedet; qui cùm certò comperiſſet procedere pleno gradu hoſtilem exercitum, tam opportunè Regis judicio, tam feliciter ex ejuſdem ſententia ſubmiſit copias,

pias, quæ properantem hoſtem interciperent; ut de VILLAREGIO prædicaret LUDOVICUS; illum non tam ſua, quàm Regis ipſius mente actum grande hoc providentiæ ſpecimen edidiſſe.

Perſequamur ulterius, AUDITORES, & videamus porro, num Germania lætiorem hoc anno magnarum rerum expectationem nobis faceret. Quidquid ultra Rhenum cernitur, totum hoc Hoſtis habebat in poteſtate. Scilicet cupidiſſimum procurandæ univerſo orbi longæ tranquillæque pacis ſtudium ita generoſam beneficamque LU-

DOVICI MAGNI indolem devinxerat; ut munitiſſimas arces, fortiſſima propugnacula, præſtantiſſimas urbes, perennia tot victoriarum ſuarum Germanicis in regionibus monumenta ultrò volenſque, ſuis vel dolentibus, quorum plurimi intererat tanto pretio redempta pax, hoſti etiam non petenti condonaſſet. Erat in armis Germania tota, quæ Rheni ripas clauderet, parata tanquam pro aris ac focis dimicare. Adde tot munimenta, tot aggeres, tot caſtella, quibus continuo veluti ac perenni vallo defenſus

Rhenus, vix liberam trajiciendi fluminis moram relinqueret. Tamen nihil querimur, AUDITORES; ubi quantò fuit difficultas major, tantò conſpicuum magis victoriæ decus exſurgit. Quid enim tam egregium, tam admirabile, tam novum, tam præter noſtram ipſorum expectationem, quàm quod in Germania fecimus?

Nondum hyems ſævire deſiit; jam trajecit Rhenum VILLARTIUS, & caſtellis quinquaginta, quæ trajectum defenderent, expugnatis, fuſis Germanorum duodecim Legionibus, fortiſſimam Kellæ

arcem, Germaniæ clauſtrum, per quod unus pateret aditus, aut nullus, obſidet. Diditur rumor inexpectatus atque inſolens per Offenburgum, Gengebaccum & Zellam: decedunt Hoſtes his tribus oppidis cum tanta feſtinatione, ut neque tormenta bellica, quibus referta erant plurima, neque copioſiſſimos commeatus exſportent.

Interim percrebreſcere tam improviſi facinoris famam, & Fœderatorum animos rei novitate percellere. Concurritur, adſunt in procinctu collecti ex Batavia variiſque

Germaniæ provinciis formidabiles exercitus, qui Kellæ obſidionem ſolvi jubeant, aut extremam perniciem intentent. Quo tandem exitu, AUDITORES? ut duodecimo pòſt die, ex quo cœperat obſideri civitas, eandem pluvioſa admodum & incommoda tempeſtate expugnari cernerent: & qui cogere nos minimè potuiſſent ad ſolvendam obſidionem, ipſi ſolutam à ſuis ad Traërbacum, nobis cogentibus, poſt alterum expugnationis menſem fuiſſe teſtarentur.

Sed quid ego in ipſo rerum à nobis in Germanico

ſolo geſtarum limine diutiùs immoror? Opitulandum erat generoſiſſimo Principi, quem non magis propinquitatis ratio, quàm cauſæ æquitas Gallicis partibus addixerat. Ac licèt, quocumque ſe ferret torrentis inſtar Dux Bavarorum, fidelem comitem ſecum traheret victoriam; tamen unus in omnes non poterat uſque reſiſtere, niſi promptam à nobis opem experiretur. Id genus officii, Auditores, æquitas, fides, affinitas, amor, gratus animus exigebant. Quanta apud generoſam Gallorum indolem exe-

rendæ virtutis incitamenta ?
Nihil erat, Regum beneficentiſſime, quòd Legiones Gallicas Bavaricis caſtris adjungi tantopere properares : hoc ipſum milites noſtri cupidiſſimè ambiebant ; qui nihil magis quàm ingrati pectoris ſuſpicionem verebantur.

Atenim ſeſe offerunt inviæ rupes & inacceſſi ſcopuli ? Superabuntur. Impediti atque inextricabiles anfractus viam claudunt ? Perfringentur. Locorum anguſtiæ vix patiuntur peditem, equitatum non admittunt ? Laxabuntur. Adeſt in inſidiis mi-

les armatus, qui lapidibus ſolis inſtructus arcere obvios poſſit? Fugabitur. Viſa res illa graviſſimis viris expertiſſimiſque Ducibus difficilioris operæ, quàm ut tentari poſſet? Nihil eſt tam arduum, tam difficile, tam intentatum, quod officii ratio, vincendi ſtudium, LUDOVICI juſſa non perſuadeant.

Dum loquor, ecce jam VILLARTIUS recenti elatus victoria, quam de BADENSI Principe non ita pridem ad Flidelingam retulerat; BADENSEM dico, qui nuſquam victus aliàs, eo primùm die didicerat vinci ſe poſſe, &

virentem ad hoc uſque tempus auguſtæ frontis lauream non ſine lacrymis ſenſerat uno momento marceſcere. Ecce, inquam, VILLARTIUS operi ſe accingit; quale opus, Deus immortalis, & quàm periculoſæ plenum aleæ!

Ne mihi vetuſtas invidioſa jactet Annibalem, quem perforaſſe Alpes & aceto rupiſſe montem ferunt. Ne vel Magnum Alexandrum oſtentet, quo jubente præcelſæ rupis faſtigium Macedones capeſſivêre. Majus aliquid audet miles Gallicus, qui præſente numeroſo exercitu, quem perfringendum obi-

cem illi non habebant, aſpera ſylvis ac cautibus, vixque habitata feris loca penetrare non dubitat. Stupent Hoſtes ipſi, neque ſuis credunt oculis; dum rem peractam intuentur, quam fieri poſſe non putaverant.

Neque te verò hîc ſilebimus tanti operis hortatorem ac ſocium, Blenvillæe, diligentiſſime virtutis illius æmulator, quam non ita pridem ſuſpeximus in geminis Fratribus Colbertis; quos pro patria viriliter decertantes gravius hodiéque doleremus oppetiiſſe, niſi tu fortiſſimo cum Fratre exhiberes eoſ-

dem; & paterni, quo deſſagrarunt ambo, in Regem, in Galliam ſtudii hæres non degener exiſteres.

Nolite deinceps mirari, Auditores, ſi tam operoſam, tantique diſcriminis victoriam adeptus ad novos lætioreſque triumphos Gallus aſſurgat. Hinc ſtrato ſuper Danubium ponte molientes aditum in Bavariam Germanos aggreſſus partim mactat ipſo in loco, partim captivos facit, partim fugientes inſecutus in Danubium præcipitat. Felix ex omni parte victoria, niſi Heronium unà cum Legalio

victorem, virum, ſi vixiſſet, quibuſcumque militiæ gradibus evehendum, deſideraret!

Inde nactus in Principe BAVARO glorioſiſſimi facti auctorem ac Ducem noſter exercitus, collectas STIRUMIO Imperatore Germaniæ vires oppugnat, vincit, profligat; & cæſis quinque hominum millibus, totidem captis, eundem impedimentis & caſtris exuit. Fuit hæc enim fortiſſimi Principis ſingularis modeſtia atque humanitas; ut ſcriptis ad Chriſtianiſſimum Regem litteris, victoriæ decus, cujus ipſe pars tanta cum

ſuis Bavaris exſtitiſſet, refun-deret in Gallos: addito ad Gentis totius commendatio-nem non vero minùs quàm magnifico elogio; *nihil eſſe, quod militi tam ſtrenuo, tam docili non cedat.* Potuiſſet enimvero his inſtructus copiis Dux BAVARUS illuſtriorem ſibi de BADENSI Principe victoriam gratulari; niſi ille declinan-dum putaſſet periculum, & ſe ſe ſub Auguſtæ mœnia prudenter recepiſſet.

At ecce, dum præceptam animo nobiliſſimi triumphi expectationem BADENSIS Princeps fugiens eludit, ca-dit Briſacum interim, Urbs

illa tot propugnaculis muni-
ta, tot defenſa aggeribus,
tantóque diligentiùs adverſùs impetum vimque armorum noſtra ipſorum induſtria comparata; quantò minùs eandem paulò pòſt ſtudio pacis Hoſtibus permittendam prævidebamus. Cadit, inquam, Briſacum; & duodecimo poſt obſidionem die junioris Principis imperium agnoſcit. Nihil eſt quod hoſtis ad elevandam minuendamque tam repentinæ victoriæ magnificentiam ſeveriùs in eum animadvertat, qui Urbem dedidit; quaſi maturiùs dedidiſſet. Fidelis ac

ſtrenui Gubernatoris omnes partes implevit ARCOCIUS, hoc culpandus uno, quòd rem cum BURGUNDIONUM DUCE habuerit. Quanquam ignoſcendum hoſti, AUDITORES: non ſenſerat ille verſari juniorem Principem in eo ſolo, quod paternis laureis eſſet conſitum; in quo debuiſſet victoria, quæ Parentem in Filio agnoſceret, eidem triumphalem lauream quantociùs deproperare.

Paveſcite Hoſtes Gallici nominis; & primum hoc recentis militiæ monumentum, quot & quantæ deinceps victoriæ conſecuturæ ſint, præ-

cipite. Non expectat in Gallicis Heroïbus annorum numerum, ſed vel in ætatis flore virtus ſe prodit, viris etiam longiore rerum uſu & in bellicis laboribus jamdudum exercitatis invidiam factura. Præluſit hactenus Dux Burgundionum, & non minùs vobis quàm ſuis, quid præcocis ingenii felix maturitas, quid ſagacioris induſtriæ ſolertia, quid gravioribus in periculis invicta mentis conſtantia valeret, oſtentavit. Prævertite nobiliores triumphos, tam certò veſtram in perniciem, quàm in noſtram gloriam erupturos.

At-

Atenim, Auditores, Italia tam infructuoſa noſtris Hoſtibus, contra ſpem ac votum tam ſterilis, nihil-ne viciſſim nobis offeret præter noſtram expectationem partum geſtumque feliciter?

Nimirùm ſic oportuit nos eſſe comparatos adversùs fallaciam omnem ac dolum; nihil ut machinari liceret Hoſtibus, quod ſtatim non videretur à nobis, aut etiam præverteretur? Nullas illi ſtruere inſidias debuerunt, quas longè antè non proſpiceremus? Non potuerunt pertentare noſtrorum ſociorum fidem, niſi compertum

id certò penituſque explora-
tùm ad nos perveniret? De-
nique non erat ipſis inte-
grum ſanctiſſimas amicitiæ
leges & arctiſſimæ propin-
quitatis vincula labefactare,
quin extemporalis arcendi
periculi facultas nobis ſup-
peteret?

Non eſt, mihi credite, tam
impervia fraudibus ac pro-
ditionibus humana pruden-
tia, ut occupari ex impro-
viſo aliquando non poſſit:
neque hanc laudem Gallica
gens ambivit unquam, ut
adversùs malas artes feliciùs
ceteris inſtructa videretur.
Imò cum ingenuam, & ſicut

ipſum Franci nomen ſonat, ſinceram inprimis indolem nacta eſt; tum reliquos ſpectare ex animo ſuo ſolet, neque tam commodè, ſi quid doloſum aut infidum fabricetur, poteſt ſuſpicari.

Tamen, quid fuit in Italia geſtum tam ſubdolè, tam fraudulenter comparatum; fabricatum tam perfidiosè, quod pervidere ſtatim, retexere penitus, feliciter intervertere non contigerit? Hæc rurſum tua laus, Regum maxime, hic fructus ſagaciſſimæ illius providentiæ; quæ in tanta tot negotiorum mole, cui ferendæ unus ſufficis,

ita moderaris ſingula; quaſi nihil, præter id ipſum quod inſtat, providendum incumberet. Tu perniciosa per Italiam Hoſtium conſilia dum retegis, dum clandeſtinos coujurationum tumultus indagas, dum paratas inſidias odoraris; alios in obligata ſemel fide retines; nutantes alios & defectionem meditantes confirmas; alios convolantes ad arma, & impenſæ toties benevolentiæ malè memores opportuno victricium legionum robore coërces ac reprimis.

Quanquam feciſſet jampridem actuoſa Ducis VINDO-

CINENSIS diligentia, quem tam felici Galliæ fato rebus Italicis Imperatorem præfeciſti, ne quid turbarum ac tumultus in Italia ſupereſſet; niſi ſupremum Hoſtibus exitium meditantem retinuiſſes. Niſi religio, pietas, ſummi Pontificis teverentia, qui tractus illos terrarum habet in patrocinio ac clientela; niſi ipſa tuæ indolis humanitas, qua ſervare amas, quos poſſes perdere, prohibuiſſent; ne, laxatis aquarum repagulis, arctatas brevia inter ſpatia triſtes Germanorum reliquias totaſque adeo finitimas latè regiones VINDO-

CINUS inundaret.

Hactenus multa diximus, AUDITORES; & plura certè, quàm aut me dicturum hoc anno conſiderem, aut vos audituros eſſe ſperaretis. Tamen ſentio expectare vos adhuc aliquid, & converſi omnium in me oculi videntur expoſtulare, quod nihil de recenti cumulataque ad Spiram victoria, nihil de Landavi expugnatione prædicaverim. Prædicemus enimvero; nam cur illaudatum ſineremus novum hunc lætiſſimæ ſortis cumulum, cui univerſus populus tam ſincera geſtientis animi ſignifica-

tione Theatrales inter Ludos applauſit? Dic nobis ipſe, namque aderas teſtis communis gaudii, DELPHINE inviĉtiſſime; cùm perlatum ad te feliciſſimum nuncium congregatæ multitudini nunciaſſes. An dulciſſimi ſymphoniacorum omnium concentus, quibus orcheſtra perſonabat, tam ſuaviter mulcebant aures; quam ille qui LUDOVICO MAGNO Parenti amantiſſimo, qui tibi ipſi ab univerſo Theatro plauſus datus eſt?

Cur, inquam, & ipſi non gratulemur Regi Maximo ſupremum hoc Gallicæ vir-

ćutis monumentum, quod toti anno veluti coronidem impoſuit? An quia receptum à nobis Landavum hoc anno, idem ſuperiore fuerat ab Hoſtibus occupatum? At quàm diſpar noſtra & Hoſtium conditio fuit, Auditores! Illi cum millibus hominum quinquaginta ad oppugnandam urbem acceſſerant: nos viginti ad ſummum millia habebamus. Erant tantum illis obſidentibus militum bis mille, qui Landavum defenderent: nobis qui reſiſterent, ſex millia numerabantur. Nihil hoc anno civitati deerat rerum om-

nium quibus ſe viriliter conſtanterque tueretur: eadem ſuperiore ſi adfuiſſent præſidia, hoſtilem impetum eluſiſſet. Steterunt illi tribus menſibus in extorquenda deditione: nos uno menſe rem confecimus. Gallis, cùm obſiderentur, ſpes affulgebat nulla adfuturi ſubſidii: Hoſtes noverant eſſe in propinquo, qui ſibi liberandis accederent. Nobis pugnandum fuit vel imparibus viribus, & ſternendus ad internecionem validiſſimus exercitus, ut urbe potiremur: illi per cuniculos & longas viarum ambages in urbem irrepſerunt.

Denique captum ab hoſtibus cum Landavum eſt, quis operis tanti Dux fuit? BADENSIS Princeps ſcilicet, & BADENSI Principe major ipſe Romanorum Rex. Quando receptum eſt, aderat unus tantum ex noſtris Imperatoribus, AUDITORES; qui ſolertia atque animo duobus illis Heroibus ſi non inferior, in contentionem certè vel nominis, vel dignitatis venire non præſumat. Quanquam, plaude tibi, TALARDE; Nomen illud quod geris, conſpicuum jam pridem atque inclytum ex ſeſe, geminum victoriæ genus,

quod uno eodemque die retuliſti, ſic illuſtravit; ut illud Regiis etiam capitibus feceris invidendum.

Sic fideles ubique ac ſtrenuos conſiliorum adminiſtros nactus, Regum maxime, ubique vincis ac triumphas. Felix tu quidem, qui, quot habes Legatos, tot victores tibi gratulari poſſis: ſed felices illi multò magis, quibus, ad vincendum, fortunam conſtanter obſequentem & manentem uſque commodas!

Atque hîc mihi ſpectatam hoc præſertim anno Gallici Exercitûs virtutem & glo-

riam intuenti optare contigit, AUDITORES; eundem à nobis obſervari morem, quem olim viguiſſe apud Romanos ſcimus: ut rebus bello præclarè feliciterque geſtis, vecti Quadrigis Imperatores medias per urbes inferrent ſeſe; & parta victoriarum ſuarum monumenta populis oſtentarent. Quàm lætus hodie nobis, quàm glorioſus pompæ triumphalis apparatus objiceretur!

Tu ſuperbum agmen ageres, VILLARTI; qui ceteris ad Victoriam quaſi ſignum viſus es ſuſtuliſſe. Tu perfractis Germaniæ clauſtris conſ-

picuus, expugnata Kella nobilis, victo fugatoque STIRUMIO ſpectatiſſimus, tot Hoſtium ſpoliis circumſeptus incederes.

Tu, VILLAREGI, defenſo tam prudenter per totam æſtatem Belgio, quod unum conjuratæ multitudinis vis ac robur impetere videbatur; priſco cunctatori FABIO ſimillimus, non minorem de repreſſis illic Hoſtibus, quàm de laceſſitis ad Trajectum, de expugnatis ad Tongros gloriam exhiberes.

Adeſſent tibi laborum ſocii victoriarumque comites; hinc BUFFLERUS, parta de

malè memori Batavo ad Ecrinium victoria tam inſignis. Inde BEDEMARUS tuæ ſagacitatis ac providentiæ tam ſedulus æmulator.

Tu quoque tot Victoribus novum decus adderes, CURTEBURNE; cujus in prædicanda impenſiùs cùm prudentiâ, tum fortitudine amare ſe LUDOVICUS ipſe viſus eſt: quòd ſuo vallo pulſis Hoſtibus, & capto per vim Neuſtadio, quò ſe illi concluſerant, Gallis Landavum obſidentibus ſecuritatem præſtitiſſes,

Quid reliquos commemorem, USSONIUM, BLENVIL-

LÆUM, GRANCÆUM, LEGALIUM, & te PRECONTALLE, te LAVARDINE, niſi vos rapuiſſet mors immatura; cùm certum omen victoriæ, neſcias vinci copias adduceretis.

Neque tu prætermittendus à me, CALVOTE; qui rapto ab Hoſtibus vexillo glorioſus cum reverterere, hoſtis imprudenter creditus à tuis, ibi triſte funus inveniſti, ubi triumphum conſequi meruiſſes.

Tibi verò, TALARDE, quem recentior vernantiorque laurea monſtraret ſtatim omnibus, ut applauderent populi! ut te portis bipatenti-

bus ultrò exciperent!

Neque tu comitari triumphos noſtros, & tam feſtivæ lucis ſplendorem augere præſentia tua dedignareris, invictiſſime Princeps BAVARE. Tu partæ nobis hoc anno gloriæ pars tanta, expugnatis tot Urbibus, Hoſtibus toties victis cæſiſque clarus, devictæ, ſubactæ, ſupplicis Germaniæ reliquias poſt currum traheres, eandem olim melioribus auſpciis erecturus.

At non infeliciter victricem pompam clauderent ſubnixi Roſtris Navalibus, metuenda toto mari Nomi-

na, COTLOGONIUS, SANPOLIUS, LUZERNÆUS : qui, captis, depreſſis, incenſis tot Hoſtium navibus, ſuam hoc anno ſolertiam ac virtutem commendarunt.

Hanc verò tam ſolennis triumphi magnificentiam non ego in Capitolium, ut olim, ſed in Ædes Verſalias deducerem ; ubi jam redditus Regius Princeps DUX BURGUNDIONUM militiæ ſuæ primitias, & læta victoriæ monumenta LUDOVICI MAGNI in ſinu depoſuit. Quàm ſuavis regalem animum ſenſus pertentavit, Rex maxime; dum in juniore Ne-

pote Briſaci expugnatorem agnoſceres! dum ille tibi ſuas palmas referret acceptas! dum novam hanc recentemque gloriam documentis tuis atque exemplis debere ſe fateretur!

At cùm medius tot inter Imperatores legatos tuos, tot victores triumphatoreſque verſarere; cùm circumſeptus aggeſtis ſpoliorum cumulis, quos ſinguli, Auguſtiſſimi tui Nepotis ad exemplum, Regiæ ſagacitati, providentiæ, felicitati partos gratularentur, hunc annum inter fortunatiſſima Regni tui tempora numerares; Uti-

nam arcanos pectoris tui receſſus liceret intueri !

Tamen novimus ſatis quid ſentias, quò feraris, quos tibi ſpiritus moderatio animi tui, religio, pietas inſpirent. In tanta, tam juſta lætandi triumphandique cauſa, hoc ſtudes unum ſcilicet, Ludovice, ut, quam gratulantur tibi omnes feliciſſimam rerum ex voto fluentium ſeriem, hanc tu Deo Optimo Maximo jubeas unicè gratulari.

Perennes enimvero tibi gratias, Deus immortalis, qui tam ſingulari tuam in Gallicum Imperium provi-

dentiam teſtimonio conſignaſti! Tu contuliſti nobis hoc anno plura, quàm ſperare, vel petere licuiſſet. Tuere beneficium tuum, ô Deus! &, quam potes, adde perpetuitatem. Nolentes, laceſſiti, repugnantes dum præliamur; numquid precari non licet à præpotente Exercituum
Pſal. 67. Deo, *Diſſipa gentes quæ bella volunt.* Hoc tamen, vel non iniquum, poſtulare LUDOVICUS vetat; à quo vel in votis diſſentire religioni ducimus. Habet nimirum ingens ipſius animus majus aliquid quod ſequatur, quam Victoris Triumphatoriſque nomen;

& in conſtantiſſima, quæ fruitur, florentiſſimi Regni perennitate, nihil jam ambit; niſi ut Pacator Orbis, Paciſque Fundator ac quietis felicitatem publicam ac beatam tranquillitatem procuret.

Ergo tu pacis auctor atque arbiter, Deus, quam fruſtra quæramus armis; hanc tu ferventibus Religioſiſſimi Principis piique populi votis pacem indulge. Injice omnibus ac ſingulis Europæ Principibus ſalubres Pacis cogitationes: deſiſtant tandem aliquando bellis fatalibus, & communi nobiſ-

cum ſtudio ad parandam toti orbi tranquillitatem incumbant.

D I X I.

PErmis d'imprimer. Ce 9. Decembre 1703. M. R. DE VOYER D'ARGENSON.